

NSK
Nacionalni svet za kulturo
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije
14. januarja 2014

**TRG PRAVIC
GLASBENIH USTVARJALCEV V RS**

Ljubljana, 8. januarja 2014

NA KRATKO V ŠTEVILKAH

Škoda za slovenske glasbene ustvarjalce na področju zbiranja pravic znaša okrog 4,3 milijona EUR letno. Učinkovitost zaščite glasbeniških pravic, ki jo dosegamo v RS, je le 38%. To izpričujejo naslednje postavke in izračuni.

1. Prodaja nosilcev zvoka v RS

V letu 2002 je bila skupna vrednost prodanih nosilcev zvoka izdanih v RS (podatek ne vsebuje uvoženih nosilcev zvoka) po veleprodajni ceni 6,2 milijona evrov (skupno 884.265 prodanih izvodov).

Od tega je naj bi bilo po standardnih diskografskih pogodbah 1,5 milijona EUR priliva za slovenske glasbenike (9% za avtorje in 15% za izvajalce). Leta 2012 je bila vrednost prodanih nosilcev zvoka le 1,1 milijon EUR (skupno 377.694 prodanih izvodov). Glasbeniki naj bi prejeli 24%, torej 262.670 EUR.

Padec realizirane prodaje nosilcev slovenskih zvoka v letu 2012 glede na leto 2002 znaša 83%.

Padec sredstev v tujini je približno 40-50%. Namesto 1,5 milijona EUR (primerjalno s tujino) bi domači glasbeniki morali prejeti vsaj 0,75 milijona EUR. Za sanacijo tega stanja so potrebne temeljite spremembe zakonodaje in nova infrastrukturna ureditev, s poudarkom na neodvisni produkciji.

2. Avtorske pravice – javna predvajanja in oddajanja v RS

V letih 2008 do 2010 je bilo letno razdeljeno s strani avtorskega združenja SAZAS okrog 6,3 milijona EUR avtorskih nadomestil na letni ravni. 60% je pripadlo slovenskim ustvarjalcem, kar je znašalo 3,7 milijona EUR letno. Največji uporabniki (z državnimi podjetji (Telekom/Siol, RTV SLO) na prvem in vodilnimi komercialnimi mediji ter kabelskimi operaterji na drugem mestu) v veliki meri ne plačujejo avtorskih nadomestil.

Ob spoštovanju in ureditvi zakonodaje bi bila delilna masa za slovenske avtorje večja vsaj za milijon evrov, torej 4,7 milijona evrov. Leta 2012 je bilo zaradi pogroma avtorske zaščite dve leti poprej s strani Urada za intelektualno lastnino razdeljenih skupno 3,9 milijona evrov, od tega zaradi porasta tujih glasbenih vsebin, splošnega padca prihodkov in neprimernih odločitev državnih organov (UVK, URSIL) komaj 2 milijona EUR za domače glasbenike. Padec v letu 2012 glede na prejšnja leta znaša torej 45%. Sanacijo stanja lahko v sorazmerno zelo kratkem času zagotovijo pristojni državni organi (MzK, MG, URSIL, Vlada RS).

Posledica odločitev državnih organov je torej znatno manj denarja za glasbene, avdiovizualne in literarne avtorje ter za glasbene izvajalce.

3. Koncertna dejavnost v RS

Število koncertnih dogodkov znanih slovenskih izvajalcev je od leta 2010 upadlo v povprečju za okrog 50%. Število relevantnih koncertnih dogodkov slovenskih glasbenih izvajalcev, ki so medijsko manj eksponirani, je od leta 2010 upadlo za 70-80%.

4. Izvajalske pravice v RS

Izvajalsko-fonogramska organizacija Zavod IPF zbere letno (domnevno) okrog 3,8 milijona EUR. Namesto optimalnega 1,5 milijona EUR glasbenikom nameni (bojda) 400.000 EUR (ustni podatek za

leto 2012; uradni podatek ni objavljen). Škoda zaradi neučinkovitega in netransparentnega delovanja Zavoda IPF na izvajalskem področju v RS znaša krepko prek milijon evrov.

Po dostopnih podatkih iz finančnih poročil Zavoda IPF iz let 2010 in 2011, se je med glasbene izvajalce razdelilo le okrog 150.000 EUR na leto (od 5,2 milijona celotnih prihodkov Zavoda IPF v teh dveh letih), okrog 300.000 EUR pa je na letni ravni ostalo nerazdeljenih (obtičali so v t. i. rezervacijah).

Razlog za tako stanje na področju izvajalskih pravic je v veliki meri dejstvo, da glasbeni izvajalci v RS nimajo svoje lastne izvajalske kolektivne organizacije, s svojim lastnim finančnim sistemom in ureditvijo, čeprav Rimska konvencija (1961), ki je temelj za uveljavljanje sorodnih (izvajalskih in fonogramskih) pravic, takšno zakonsko ureditev dopušča (Zakon o avtorski in njej sorodnih pravicah, ZASP; Ministrstvo za gospodarstvo).

Če bi razmere v RS ustrezale minimalnim evropskim standardom, upošteva priporočila WIPO (World intellectual property organisation), smernice EU in EC, bi ob zdravi domači zakonodaji morala sredstva (kot do leta 2010), ki bi jih prejeli glasbeniki, na letni ravni znašati vsaj:

0,75 milijonov EUR (od pravic iz prodaje nosilcev zvoka),
4,7 milijonov EUR (z naslova avtorskih pravic),
1,5 milijonov EUR (z naslova izvajalskih pravic).

Skupno torej 6,95 milijona EUR letno.

Namesto tega je finančna situacija na trgu glasbenih pravic v RS sledeča:

0,26 milijona EUR (od pravic iz prodaje nosilcev zvoka),
2,0 milijona EUR (z naslova avtorskih pravic),
0,15 do 0,4 milijona EUR (z naslova izvajalskih pravic).

Skupno torej 2,66 milijonov EUR letno.

Škoda za slovenske glasbene ustvarjalce znaša torej 4,3 milijona evrov na letni ravni. Učinkovitost ščitenja pravic, ki jo dosegamo v RS, je 38%. Namesto 7 milijonov EUR se med glasbenike razdeli le 2,7 milijonov EUR.

Ob tem ni zanemarljivo dejstvo, da bi se ob delujočih 10% skladih za razvoj slovenske glasbe s strani kolektivnih organizacij morale razvoju slovenske glasbe nameniti 620.000 EUR letno (v primeru minimalnega standarda zaščite) oz. 240.000 EUR (v primeru sedanjega stanja), če bi sklad črpal le iz sredstev domačih glasbenikov. Če bi se črpala sredstva za sklad tudi iz tujih, kakor je praksa v drugih državah EU, bi se v skladih torej akumuliralo okrog 1 milijon EUR letno.

Razvojni promocijski sklad avtorskega združenja SAZAS je bil s strani Urada za intelektualno lastnino označen kot nezakonit (do danes je stanje nespremenjeno), promocijski sklad Zavoda IPF pa znaša le okrog 60.000 EUR letno, prejemniki le-tega pa so izključno za razvoj slovenske glasbene ustvarjalnosti in trga irelevantna sindikalna gibanja (gl. SGS (Sindikata glasbenikov Slovenije), ZSVGS (Zveza sindikatov vseh glasbenikov Slovenije), sektor sindikata Glosa-SKG), ki so vodstvu Zavoda IPF (založbe Menart, Nika in Dallas) pomembna za ohranjanje številčne volilne prednosti na izvajalskih skupščinah. Sindikati v zameno za finance iz promocijskega sklada na izvajalskih skupščinah poskrbijo za primerne volilne izide, tako da z množino netransparentnih nelegitimnih pooblastil preglasujejo kogar koli želijo, hkrati pa vodstvo skupščine poskrbi, da spremembe dnevnega reda s strani drugih glasbenikov niso mogoče.

FINANČNA SLIKA TRGA GLASBENE AVTORSKE PRAVICE V RS

V razvitih evropskih državah zberejo glasbene avtorske kolektivne organizacije približno od 10 do 14 EUR na prebivalca letno, v RS pa se trenutno preko združenja SAZAS za avtorje zbere le okrog 3,5 EUR na prebivalca.

Če stanje iz tujine preslikamo, bi moral ta znesek (zaradi nižjega BDP) v RS biti okrog 6 EUR na prebivalca letno, v skupni vrednosti 12 milijonov EUR letno.

Urad za intelektualno lastnino RS in Vrhovno sodišče RS zagovarjajo višino avtorske tarife iz leta 1998, iz česar sledi, da so avtorske tarife v RS nerevalorizirane in da posledično niso v koraku s časom (kljub uvedbi evra in inflaciji ne ohranjajo svoje osnovne nominalne vrednosti).

Ob evropsko primerljivih minimalnih tarifah za leto 2013 bi:

- morala RTV Slovenija plačati glasbenim avtorjem vsaj 2,7 milijonov EUR letno (in ne le dober milijon EUR, kot to počne sedaj),
- morale komercialne radijske in TV postaje plačati skupno vsaj 1.8 milijona EUR letno (in ne 0,3 milijona, kot to počno sedaj),
- morali kabelski operaterji plačati vsaj 3 milijone EUR avtorskih nadomestil letno (namesto 0 EUR, kot to počno od leta 2010, ko je bilo dovoljenje za AV pravice iz kableske retransmisije združenju SAZAS odvzeto in podeljeno novoustanovljenemu Zavodu AIPA, ki je hčerinska organizacija Zavoda IPF).

Ko trenutnemu prihodku avtorskega združenja SAZAS (okrog 7 milijonov EUR letno) prištejemo osnovni tarifni primanjkljaj, šele pridemo do evropsko primerljivega zneska nadomestila avtorske pravice v RS.

Ob spoštovanju avtorske pravice in ustrezne ureditve zakonodaje bi neodvisni trg glasbe, ki ni vezan na državni proračun, lahko v znatni meri preživel sam sebe, hkrati z davki polnil državno blagajno – obenem pa skozi sklade zagotavljal podporo novim perspektivnim ustvarjalcem in kvalitetnim glasbenim projektom.